

Kotimatka?

1. Eteinen

Yasir, 12 v: Kun mä tulin Suomeen, mä luulin että lumi on sokeria. Mutta sitten se muuttui vedeksi. En ollut nähnyt lunta ennen. Äiti oli tullut Suomeen jo aikaa sitten, 2008. Kun näin hänet, en tunnistanut äitiä, en mä tiennyt, onks tuo mun äiti.

Rawi: Matka oli pitkä, 29 päivää. Olen ollut seitsemässä tai kahdeksassa maassa ennen Suomea. Tulin Irakista, alueelta jonka Isis ensimmäisenä miehitti. Joten päätin lähteä. En ole täysin onnellinen, mutta olen ok tässä maassa, koska täällä on rauha. Tämä on ensimmäinen kerta kun asetun asumaan, ja saan - en kaikkia - mutta suurimman osan oikeuksistani.

Luin paljon tästä maasta, sodasta punaisten ja valkoisten välillä, sodasta Venäjän kanssa. Ajattelin, että te ymmärrätte minua, olette kokeneet maastamuuttoa itsekkin. Sitä en tiennyt, että suomalaiset eivät pidä vieraille puhumisesta. Miksi haluatte niin paljon yksityisyyttä, miksi ollaan niin ujoja, hiljaisia, ei olla tuttavallisia vieraiden kanssa? En ole löytänyt siihen vastausta. Mutta kunnioitan sitä. Pimeyttä ja kylmää säätä rakastan.

Najleh: Mun koti on Suomi. Kotimaa on Marokko. Ennen mä sanoin aina että Espanja on mun paikka. Mutta mun perhe on täällä, mun koti on nyt täällä.

Othman: En ehkä ole suomalainen. Mutta puhun suomea. Se on tärkeää, hyvä. Vastaanottokeskus on kuin Irak, paljon irakilaisia, puhutaan vain arabiaa. Se ei ole hyvä. On tärkeää mennä Suomeen sisään.

Leyla: Kun tulin Suomeen, olin niin iso, että tiesin mun oman kulttuurin. Mulla ei ole ongelmaa. Mutta lapset ovat syntyneet täällä, ja he menevät vähän sekaisin. Koska meidän kulttuuri on erilainen, ja Suomen kulttuuri on erilainen. Ja lapset on keskellä.

Othman: Kun asuin Irakissa, asuin perheen kanssa, en vieraiden ihmisten kanssa. Kun tulin Suomeen, poliisi sanoi: Mene vastaanottokeskukseen. En halunnut sinne. Halusin olla perheen kanssa.

Leyla: Näen hänet lentokentällä puolentoista vuoden tauon jälkeen. Tulen niin surulliseksi. Hän seisoo lasin takana, niin pieni lapsi, neljävuotias. Hänen vieressä yksi suomalainen nainen, Raija. - Minä sanon miehelleni, kato, Abdi! Minun mies ihan itkee kovasti. Hänellä on paljon tavaraa, hän heittää ne käsistään, menee melkein koomaan, kun näkee pojan. Raija koko ajan kuvaa kameralla mitä tapahtuu. Minä en itke.

2. Keittiö

Khaali: Mä olen vain mun asunnossa kotona. Muualla mä olen matkalla.

Rabiah: Minulle on tärkeää että perhe kokoontuu kolme kertaa päivässä saman pöydän ääreen. Ruoka meillä on sekalaista, riisiä ja kanaa, se on Hamzan lempiruoka. Kaksi päivää sitten tein turkkilaista.

Raja: Lapset tykkää suomalaisesta ruuasta, perunamuusista ja kalasta.

Khaali: Letut löytyy meidän kulttuurista ja Suomesta. Lettuihin hilloa päälle.

Alan, 10 v: Mä en tykkää äidin ruuasta, kurdiruuassa on aina riisiä ja lihaa, kanaa. Mä tykkään suomalaisesta ruuasta, se on perfecto.

Grace: Ensin en syönyt täällä kaikkea mitä tarjottiin, epäilin. Mutta opin syömään raakaa kalaakin. Maistoin sitä.. graavikalaa, se oli niin hyvää! Vaikka se on kallista, mä haluan aina ostaa sitä kun mulla on rahaa. Se on tosi hyvää leivän päällä.

Ei ihmisen ole pakko olla niin kuin suomalainen, pitää ajatella itse. Päittää itse. Seurata asioita, oppia, kuunnella, tehdä kaikenlaista, kokeilla. Pitäisi osallistua kaikenlaiseen. Se auttaa myös jos on masentunut. Pitää yrittää mennä metsään, poimia mustikoita, oppia sienistä, mikä on myrkyllinen, mitä mustikka tarkoittaa, mitä mansikka tarkoittaa.

Raja: Aamulla me syödään puuroa. Suomessa kaikki syö. Somaliassa vain synnyttäneelle naiselle tarjotaan puuroa. Me ajatellaan, että lämmin puuro saa maidon nousemaan. Somaliassa nainen makaa ja lepää 40 päivää lapsen syntymän jälkeen. Hän hoitaa vain vauvaa, on kuin kuningas ja sukulaiset auttavat.

Leila: Mutta Suomessa on eri. Suomessa ollaan neljä päivää kotona, sitten pitää mennä jo neuvolaan. Mutta Suomessa miehetkin auttaa lasten kanssa, Somaliassa ei. Se on hyvä, sen takia mä tykkään suomalaisesta tavasta.

Grace: Molemmat tekevät lapsen ja molemmat hoitavat. Kotimaassa, kaikki hulluja. Kotimaassa miehet ajattelevat kuin lapset, niin kuin sä hoidat vauvaa, sä hoidat miestä.

Mulla on suomalainen mies. Ekan kerran kun mä tulin Suomeen, mä näin mun mieheni keittiössä tiskaamassa. Menin ujoski, ei, ei, mitä mä teen ja menin auttamaan. Hän sanoi: minulla on kädet, minulla on silmät, minä tiskaan. Se on tosi hyvä. Työ on tasaista täällä.

Leyla: Suomen laki on hyvä idea. Islamissa mies on aina päällikkö.

Khaali: Suomessa molemmat on huoltajia, mutta islamin uskonnon mukaan isä on äidin ja lasten huoltaja.

Leyla: Mies on vähän ylempi. Mutta tyttö ei ole mikään orja, hän saa saman minkä pojat. Jos poika menee kouluun, tyttö menee. Jos poika lentää lentokoneella, tyttökin saa lentää.

Eikä kaikki miehet oo samanlaisia. Joskus mies tietää mitä vaimo ja perhe tarvitsee, joskus mies on kuin kuningas, haluaa vain ruuan valmiina, ei keskustele, huutaa, päittää kaiken, ei auta lapsia. Jos on huono mies, nainen päittää: Minä en halua tämmöistä miestä. Minä tarvitsen eron!

Somalinaiset on tiukkoja, meillä on neljä silmää, kaksi edessä, kaksi takana. Jos mies menee vaimoan piiloon, mies tietää, että oikeasti vaimo näkee.

3. Olohuone

Grace: Minä olen syntynyt ja minulla on kova ääni. Joskus mun mies sanoo keittiössä: minä haluan kuunnella uutiset, mene olohuoneeseen! Puhun kalakalakalalala, aina kovalla äänellä. Soitan perheelle joka lauantai samaan aikaan, haluan tietää miten he ovat. Mun isoin tyttö sanoo Keniassa: Etkö ymmärrä, puhelin on rakennettu niin että ääni kuuluu kyllä, ei tarvi huutaa Keniaan asti.

Khaali: Mun koti näyttää somalialaiselta kodilta, iso matto, ei kokolattiamatto kuitenkaan. Olohuone voi olla ihan samanlainen kuin suomalaisilla. Makuuhuone on meillä ylellinen, on kaunis sänky, se on kuninkaan sänky. Somalialaisilla on pitkät verhot ja kappi, suomalaisilla aina lyhyet.

Samer: Kotia ajatellessani ajattelen myös perhettäni. Muistan kaikki yhteisellä päivällisellä juttelemassa, lasten naurun, äidin tuomassa ruokaa, isän saapumassa kotiin töistä. Tätä tarkoittaa koti. Mutta yli yhteentoista vuoteen en ole kokenut sellaista suomalaisten ihmisten kanssa, en irakilaisien kanssa täällä. Se tunne on muisto, joka jahtaa minua aina silloin tällöin.

Mariam: Tulin Suomeen 18 vuotta sitten. Olen naimisissa ja mulla on lapsia. Vanhin lapsi syntyi heti kun tulin Suomeen. Mun kaikki lapset on syntyneet Turussa.

Mä ikävöin mun perhettä Irakissa, mutta on tosi vaikeaa palata. Siellä ei ole kotia. Täällä mulla on koti. Se on vuokratyö, mutta mulla on koti. Irakissa on vain sukulaisten kodit. Sieltä olisi kallista ostaa koti. Mulla ei ole siellä työtä, eikä siellä kukaan maksa, jos et ole töissä. Täällä on hyvä systeemi, jos et vielä ole saanut työtä, voit saada tukea Kelasta. Työmarkkinatuki ei ole iso, mutta se antaa mahdollisuuden jatkaa elämää. En halua palata Irakiin. Ja mun lapset ovat suomalaisia. Koko heidän elämä on täällä, kaverit ja kaikki. He kuuluvat tänne enemmän kuin Irakiin. En ole siitä vihainen. Heillä on oikeus.

Rawi: Mutta ei. Olen pahoillani, mutta tämä ei ole minulle koti. Koti ei ole rakennus, huone, ovi, keittiö, wc, puutarha, ei nämä materialistiset asiat. Koti on paikka, jossa voi tuntea rauhaa, olla rakastavan perheen ympäröimä, jossa on oma työ. Voi kulkea kadulla, sinut tunnetaan, ihmiset eivät katso sinua kuin vierasta. Voi olla vapaasti, toreilla, koulussa, yliopistolla, tuntea, että tämä on minun paikkani. Se on tunne. Voi tuntea, että kaikki kuuluu minulle, ja minä kuulun kaikelle.

Ali: Tyttöjen talo on mulle semmoinen paikka, että siellä mä tunnen: mä olen kotona. Ei tule miehiä, vain naisia, poistan takin ja huivin. Se on sama kuin kotona.

4. Kielikyöpyhuone

Othman: Minä synnyin Irakissa, opiskelin siellä ja valmistuin yliopistosta, olin töissä 10 vuotta. Suomeen tulini aikuisena, ja täällä on paljon suomalaisia, jotka ovat valmistuneet yliopistosta ja puhuvat hyvää suomea. Minun pitäisi päästä samalle tasolle. Olen vanha – se ei ole sama kuin jos olisi syntynyt täällä tai tullut jo nuorena.

Yasir, 12-v: Mä aloitin valmoluokalla, enkä osannut yhtään Suomea. Se valmoluokka oli tosi helppo, mutta tavallisella luokalla oli sitten tosi vaikeaa.

Najleh: Meillä puhutaan arabiaa, espanjaa ja suomea. Kun mun tyttö meni päiväkotiin, hän opetti minua puhumaan suomea. Tykkään, kun mun lapset puhuvat suomea kotona.

Yaasmiin, 14-v: Mun vanhemmat on huolissaan siitä, että somalin kieli katoaa, kun koulussa ja kaikkialla puhutaan suomea.

Najleh: Joskus puhuin bussissa arabiaa, mä olin tosi varma että minä en huuda. Joku mies huusi minulle: Älä huuda! Minä olin rauhallinen, vaikka monesti suutun nopeasti. Hän ei käskenyt suomalaisten olla hiljaa. Arabian kieli on se, mistä he suuttuu.

Samer: Joskus musta tuntuu pahalta puhua suomea. Joskus mä puhun muiden kanssa englanniksi, ei vain siksi, ettei joku ymmärtäisi. Mutta joskus mä en kunnioita suomen kieltä ihmisten käytöksen takia. Mä häpeän puhua suomea, niiden kieltä. I feel like shit I don't want to have this language.

Othman: Tiesin, millainen kulttuuri täällä on, mutta kielestä en tiennyt. Ajattelin, että Suomessa puhutaan englantia. Aluksi minä vain sanoin kiitos, kiitos. Halusin olla kohtelias, kuuntelin ja sanoin kiitos.

Najleh: Me höpötetään niin paljon kun tulee hyvä olo! Aina kun teen uusia asioita ja puhun ihmisille, menen kotiin iloisena!

Ruth, 13-v: Mun kotona puhutaan neljää kieltä, swahilia, englantia, membaa ja chichewaa. Chichewaa mä puhun parhaiten, mutta nyt mä opettelen suomea.

5. Oma huone

Hamza, 10 v: Mä oon suomalais-algerialais-tunisialainen. Se on ihan tavallista. Mun kaveri Otto on puoliks englantilainen, Badi Afganistanista, niillä puhutaan kotona kai daria ja pashtua. Meidän kotona puhutaan arabiaa ja suomea, mutta koulussa ei opeteta arabiaa. Ei me koulussa koskaan puhuta meidän kotikielistä tai -kulttuureista.

Rawi: En halua tehdä kaikkea niin kuin suomalaiset, edes Suomessa. Käyttäydyn aina kuten Lähi-idästä tuleva, kuten irakilainen. Ajattelen sitä vaihtona, annan sinulle jotakin, sinä annat minulle jotakin. Suomalaiset aina pukeutuu tavallisesti, takki päälle ja menoksi. Minulle on tärkeää panostaa pukeutumiseen, kunnioittaa toisia sillä tavalla, käyttää pukua, kravattia.

Samer: Mä en halua välittää mistään irakilaisuudesta tai suomalaisuudesta. Mutta ihmiset vaan kohtelee mua sillä tavalla: "Sä oot muukalainen, milloin sä menet takaisin sun kotimaahan?" Ne kertoo mulle, että mä olen täällä väliaikaisesti, ja sitten mun on pakko mennä takaisin. Ihmiset on ystävällisiä, mutta kysyy tyhmiä kysymyksiä. Ja mä sanon heille, että kysymys on tyhmä. Ja pikkuhiljaa alan muuttua tylyksi tavalla, jota en ollut ennen.

Se johtuu siitä, että he osuvat arkaan paikkaan. Joten minun täytyy työntää heitä etäämmälle olemalla joskus tyly. Joskus minä vain hymyilen ystävällisesti.

Kun multa kysytään: "Hei mistä olet kotoisin?"

"Mä oon Suomesta"

"Joo joo, joo, tiedän, että asut Suomessa, mutta missä olet syntynyt?"

"Okei, Irakissa"

"Okei, sä oot irakilainen sitten".

Mutta mä olen suomalainen. Mulla on vain Suomen paperit.. Mulla ei ole Irakin papereita.

Ja sitten mä sanon: Ja missä sä olet syntynyt. Turun lähellä? Ehkä joku sun isoisä on Venäjältä tai Ruotsista. Sinäkö olet alkuperäinen suomalainen? Ja vaikka olisitkin. Mitä se merkitsee? Ei mitään.

Tärkeintä on, kuka olet. Sinä. Mitä sä teet, mitä sä ajattelet, mitä sä annat. Yhteiskunnalle, valtiolle ja omalle perheelle. Tää on, mitä on tärkeää.

Grace: Pitää olla vahva ihminen. Mulla on ammatti. Mä haluan tehdä töitä. Jos saat itse päättää, tee se, ja anna lapselle rauha kasvaa omaksi itsekseen, itse päättää.

Alan, 10 v: Mä oon puoliksi muslimi, mun vanhemmat on muslimeja. Mut kun mä oon iso, mä oon kristitty, eiku, mä uskon kaikkeen. Kun mä oon iso, mä en oo yhdessä uskonnossa, mä uskon kaikkeen.

Rawi: Olen muslimi, mutta olen liberaali. Olen eri mieltä monista asioista joita on nykyään käynnissä muslimimaissa. Olen myös feministi. Paastoaminen ja rukoileminen ovat tärkeitä asioita elämässäni, mutta käyn myös yökerhoissa, juon viiniä.

Kunnioitan kaikkia uskontoja. Olen ollut kirkossa monta kertaa ja tulkannut siellä arabiasta englanttiin ja englannista arabiaan. Monet puhuivat pahaa islamista. En keskeyttänyt, vaikka kaikki tiesivät että olen muslimi. Minun täytyi tehdä työni.

Isäni sanoo, että uskonto on sitä, miten olet, miten kohtelet toisia. Uskonto ei ole kirjan lukemista, sääntöjen noudattamista, olit sitten kristitty tai muslimi. Ei sitä että käyt kirkossa joka päivä tai sunnuntaisin, viha sydämessä, kohtelet ihmisiä kaltoin, valehtelet, mitä se muka on?

Uskonto on sitä miten kunnioitat, miten rakastat, miten osaat olla rauhan asialla, miten autat, arvostat, annat ja anteeksiannat. Voi sanoa että ihmisyyys on minun uskontoni. Minun vanhempani ovat tosi viisaita.

6. Yön huone

Rawi: Asuin pahoissa paikoissa. Ensin asuin teltassa ja satoi. Minulla ei ollut ruokaa, ei rahaa, vaatteita, mitään. Vain puhelin, iLife, kutsun sitä niin. Minulla on ollut hirveän vaikeita aikoja Suomessa, et voi edes kuvitella. Mutta puhelimesta minä sanoin: Voin hyvin, täällä on hienoa. Mutta äiti tuntee minut.

“Tunnen että valehtelet. Tiedän koska näin unen.”

“Äiti... kaikki unet eivät ole totta.”

“Näin unen jossa itkit. Tiedän että kaikki ei ole hyvin.”

Minun kulttuurissani unien ajatellaan käyvän toteen. Useimmat äidin unet ovat totta. Kun sanon että olen ok, se on vale. Ei se ole hirveän iso vale. Minä välitän hänestä. Minä haluan hänen olevan ylpeä minusta ja tietenkin hän on. Haluan hänen ajattelevan, kaikki on täydellistä ja hyvää.

Yasir, 12 v: Oli joku ampuja. Meidän piti mennä matalaksi lattialle. Se oli kaksi päivää, sitten se loppui. Emme pystyneet nukkumaan, mutta söimme. Se kesti maanantain ja tiistain, keskiviikkona me nukuttiin. Ei me puhuta niistä kotona. Jos äiti tai isä menee Somaliaan, mä en mene, enkä haluaisi, että he menee. Mä pelkään. Mä haluan olla Suomessa.

Said, 12 v: Kun tulin Suomeen, ensimmäisenä päivänä meidän luo tuli mies, joka joi kaljaa pullosta. Se rikkoi sen pullon ja uhkasi meitä rikkinäisellä pullolla. Sen kaveri otti veitsen esiin. Me lähettiin karkuun, ja ne heitti meidän perään kiviä.

Rawi: Yksi perhe kutsui minut asumaan heidän kanssaan. Heillä oli iso talo. Me pidimme siellä isot juhlat, koska sain samalla viikolla työn ja oleskeluluvan. Voi luoja, kaikki nauroivat, itkivät ja

halasivat minua. Työvoimatoimiston työntekijä sanoi minua onnekkaimmaksi turvapaikanhakijaksi, jonka hän on nähnyt seitsemään vuoteen.

Samana iltana kun meillä oli juhlat, menin ulos soittamaan äidilleni, koska hän oli soittanut. En ollut kuullut heistä kuuteen kuukauteen. Äiti, äiti, mitä kuuluu, kysyin. Mutta puhelimesta oli siskoni, ei äiti. Hän sanoi, että äiti voi hyvin, mutta veljeni on tapettu. Puhelin putosi kädestäni. Ihmiset sisältä huusivat: Mistä on kyse? Kaaduin portaisiin, enkä voinut tehdä mitään. En puhua. En itkeä. Suomalainen perhe auttoi minua paljon, he itkivät vuokseni. Minä vain katsoin heitä, kuin koomassa.

Kolmeen päivään en tehnyt mitään. En syönyt mitään. Olin shokissa. Perhe ja ystävät olivat koko ajan luonani: Syö jotain, tee jotain, tuo ei ole terveellistä! Vaikka se on paha muisto, suomalainen perhe oli tukenani. He sanovat, että olen heidän kolmas poikansa. He ovat niin läheisiä minulle, että joskus kerron heille vaikeuksistani. Vasta kolmantena päivänä sain sanottua että veljeni oli kuollut.

Minulla on keittiössä kuva minusta ja veljestäni. Se on pöydällä, että näkisin sen aina kun menen sinne. Monet ystäväni itkevät, kun he muistavat ne traumaattiset asiat, mutta minä en itke. Veli antaa minulle paljon voimaa olla niin kuin olen nyt. Katson kuvaa ja hymyilen. Ajattelen: Katso, kuinka minä pääsin sille tasolle, jolle halusit minut pääsevän. Oikeastaan kuvia on kaksi. Toisessa olen yksin. Hymyilen kuvassa sydämeni pohjasta.

Kun olen surullinen tai on koti-ikävä, haluan olla yksin. En halua olla heikko. Opin sen äidiltäni. "Älä valita, ole vahva, ole kärsivällinen. Nyt on yö, myöhemmin tulee päivä. Pimeyden jälkeen tulee valo." Hän opetti minut hymyilemään. "Jos pitää itkeä, älä itke ihmisten edessä, itke yöllä."

Jos olen poissa tolaltani, istun iltaisin Aurajoen rannassa ja puhun joelle, puhun itsekseni. En halua vaivata ihmisiä tilanteellani, ja siksi puhun joelle ongelmistani, kun kukaan ei kuule. Itken joen äärellä.

7. Pukuhuone

Leyla: Mä ihmettelen sitä "Virvon varvon vuoren...". Sitä pääsiäisjuttua. Mun poika osasi silloin jo suomea, hän oli päiväkodissa. Me ei osattu yhtään. Hän sanoi, että tarvitsee ison purkin karkkeja. Ja me ostettiin. Hän kertoi, että pitää olla pitkä pitkä puu, kuin keppi ja mennään ihan mille vain ovelle koputtamaan: "Virvon varvon vuoren..." Minäkin menin hänen kanssaan. Minullakin oli pitkä keppi ja joku kangas päässä. Ihmiset kysyivät: "Kuka hän on?" "Hän on mun äiti". Ja ihmiset vähän katselivat ihmeissään ja antoivat meille karkkia. Mä luulin, että tämä on ihan normaalia. Kun mä muistelen sitä, mä nauran mun pojan kanssa. "Silloin sä olit hyvä!", hän sanoo!

Mariam: Meidän uskonossa peitetään pää. Minulle olisi vaikeaa, jos lapseni ei haluaisi käyttää huivia. Mutta on tosi vaikea pakottaa. Yritän opettaa omalla esimerkilläni.

Samanlaisia sääntöjä oli ennen kristinuskossa, olen lukenut paljon Raamattua. Vanhoissa elokuvissa suomalaisillakin on päät peitetty ja pitkät vaatteet. Melkein kaikki kristinuskon ja islamin säännöt ovat samanlaisia. Euroopassa ei enää noudateta näitä sääntöjä.

Jokaisella on vapaus päättää, käyttääkö huivia, mutta se ei tarkoita, että hän ei tekisi väärin Islamin mukaan. Mutta kukaan ei tiedä vielä, kuka menee helvettiin, kuka paratiisiin.

Rabiaa: Mun tytär on 7 vuotta. Mä en halua niin pienelle huivia. Ei hän tiedä mikä se on. Kun tulee kuukautiset niin sitten. Mutta voi hän ottaa sen pois isona. Lapsen pitää saada olla ihan tavallinen. Mutta haluan että se oppii arabiaa ja Islamista, rukoilusta ja Ramadanista.

Najleh: Minä annan lapsen tehdä mitä haluaa. Mutta saunaan ei saa mennä ilman kalsareita. Minä sanon opettajalle että minun lapsi ei tarvitse sauna. ”Mene uimaan vaan, ota suihku normaalisti ja tule kotiin.” En halua että he ovat ihan alasti. Minä olen sosiaalinen, haluan tietää ja oppia. Mutta meillä on oma kulttuuri. On paljon asioita, tämä on yksi.

Leila: Minun kotimaassa Somaliassa naiset ei käy kuntosalilla, mutta täällä minä käyn. Se tuntuu hyvältä.

Grace: Minun suomalaisen mieheni siskot pyysivät: Tule meidän kanssa saunaan! Miksi mä sanoisin, että en halua... Mä uskon itseeni ja päätän. Me olemme ihmisiä, samanlaisia, sulla on tissit, vain vaalea iho. Nyt mä voin mennä ihan miten haluan, en pelkää enää. En mieti enää. Mä kysyn: Voinko mä heittää löylyä?

Leyla: Mun poika tuli maahan ilman meitä, tuttujen kanssa. Hän oli puolitoista vuotta ilman äitiä. Hän oli kolmevuotias, kun lähti. Me tulimme myöhemmin perheen yhdistämisellä. Hän tiesi, että me olimme hänen perheensä, mutta ei osannut somalikieltä enää.

”Minä tarvitsen tulkin”, hän sanoi. Vastaanottokeskus tilasi tulkin meille.

Oli lokakuun 22. päivä, kohta joulukuun.

”Uskooko mun äiti joulukuun?” poika kysyi ja tulkki käänsi minulle ”Uskotko joulukuun?”

”Mitä tarkoittaa joulukuun?”, minä kysyin.

”Etkö tiedä? Joulupukilla on iso valkoinen parta!”

”Mä en tiedä tätä miestä”, sanoin. Tulkki selitti minulle...”Aaaaaa”, sanon, ”Minä en usko.”

”Jos sinä et usko, minä uskon!”, poika sanoo. Minä ajattelen, että ehkä hän menee kristityksi...

”Oletko sinä kristitty?” minä kysyn.

”Ei! Minä olen muslimi, mutta minä tykkään joulupukista, pukki on kiltti lapsille,”

Tulkki kääntää minulle.

”Onko se kiltti lapsille? No joo, minäkin tykkään!” Mä en pysty sanomaan mitään, koska minä haluan että mun pojasta tulee, tiedätkö, mun kaveri. Mä sanon:

”Jos joulupukki on kiltti lapsille, mäkin haluan joulukuun.”

”Niinkö, uskotko! Ooo, hienoa! Sen takia mä tilasin tulkin.”

8. Piha

Grace: Opin uimaan Suomessa. Kesällä haluan mennä uimarannalle, uida, kalastaa. Se on ihanaa. En ennen ajatellut, voisinko mennä mereen ja uida. Meidän meri oli eri meri, siellä on krokotiilejä, se on vaarallinen meri.

Ensimmäisen kerran, kun olin uimarannalla, mä ihmettelin kun suomalaiset on ihan alastomia, ei uimapukua, ei mitään. Tuli paniikki, en uskalla riisua vaatteita, koska olen tumma. Mutta nyt mä ajattelen, että olen Suomessa. Pitäiskö muka mennä suihkuun uimapuku päällä? Yksi päivä mä vaan otin puvun pois, suih! Ne ihmiset katsoi yhden kerran, ei enää jaksa toista kertaa.

Othman: Kun on aurinkoista, Aurajoella näkee paljon ihmisiä. Mutta nyt on pimeää, ei aurinkoa, täytyy mennä johonkin paikkaan, kirjastoon, kirkkoon, baariin, kouluun, salille, uimahalliin.

Olen saanut paljon ystäviä baarista. En käy baarissa alkoholin takia, vaan haluan kuunnella musiikkia, tanssia, puhua suomea, tavata ulkomaalaisia, nähdä ihmisiä. Suomessa ihmisiin on vaikea tutustua. Mutta baarissa voi ystäväystyä, ja oppia mikä Suomessa on ok, mikä ei - ja mitä täällä itse haluan.

Minä en halua tehdä mitään väärin, koska muuten en saa kansalaisuutta. Tiedän sen. On hyvä, että poliisi tai ihmiset kertovat, mikä on väärin. Esimerkiksi se, ettei illalla yhdeksän tai kymmenen aikaa saa pitää kovaa ääntä naapureiden vuoksi. Aluksi en tiennyt. On tärkeää oppia. On tärkeää olla joutumatta ongelmiin.

Kun haluan kysyä neuvoa suomalaiselta, hän ei välttämättä vastaa. Mutta ehkä joku toinen vastaa, ja minä opin, etteivät kaikki suomalaiset ole samanlaisia.

Leyla: Somalinaiset ovat yhdessä. Kun mä olin Pirkanmaalla, mulla oli suomalaisia kavereita. Täällä mulla ei ole ketään. Ei ole helppoa löytää ystäviä.

Khaali: Suomalaiset on semmoisia, että ne kävelee eteenpäin.

Rabiah: Mun kotimaassa puhun mun naapurin kanssa joka päivä. Sanon hei. Suomalaiset sanoo joskus moi, joskus ei. Suomalaiset ei halua kontaktia. Mulla on yksi hyvä suomalainen ystävä, kutsun hänet kylään ja tarjoan ruokaa.

Khaali: Haluaisin enemmän ohjelmaa, ystäviä, tekemistä. Mutta me emme tiedä, mistä suomalaisia löytää. Pitäisi olla jotain tapahtumia, suomalaisille ja maahanmuuttajaperheille yhdessä.

Roodo: Haluaisin ikioman suomalaisen ystävän. Laittaa joskus yhdessä ruokaa, oppia Suomen historiasta, kehittyä suomen kielessä.

Othman: Mutta suomalaisiin ei pidä olla joka päivä yhteydessä, ei olla liian innokas.

Rawi: Jos vaikka sanon tytölle: "Olet kaunis...", moni ajattelee että se on tungettelevaa. Tällaisia asioita on vaikea ymmärtää.

Othman: Ehkä myös suomalaiset haluavat oppia muista kulttuureista. Minä autan ystäviäni, teen irakilaista ruokaa, opetan arabiaa, vastailen islamilaiseen kulttuuriin liittyviin kysymyksiin. Haluan, että kaikki tietävät, että islam ei ole sama kuin ISIS. Monilla on ehkä väärinkäsityksiä arabialaisesta kulttuurista tai islamista. Minä autan ja selitän. Ja minäkin haluan ymmärtää lisää kristillisestä kirkosta, rukoilemisesta, papeista. Kristityillä ja muslimeilla on sama jumala. Voi olla, että menen naimisiinkin kristityn kanssa. En halua pelkästään muslimeja ystäviksi.

9. Törmäysten huone

Khaali: Mä asuin Mäntässä ja Vilppulassa. Multa kesti koulumatka tunnin, kun joku aina pysäytti: "Miksi sulla on iho ton värinen, etkö sä käy suihkussa?"

Sara, 13 v: Ei kaikki, mutta ehkä puolet ihmisistä on rasisteja. Äitille huudetaan: "Tuolla huivilla pitäisi pyyhkiä pöytä!" Mä oon ilonen kun mulla on huivi. Mä sanoin äitille ja isälle, että mä itse päätän. Se oli viime vuonna, kun aloin käyttää huivia ja me juhlittiin perheen kanssa.

Jumala on iloinen kun mulla on huivi päässä. On parempi ettet välitä mitä toiset ajattelee. Jos sä välität, kun toiset sanoo että huivi on ruma, sulle tulee paha mieli, mutta kun et välitä, et välitä. Ei mua kiinnosta.

Khaali: Somaliassa on klanirasismia. Suomessa me ollaan kaikki samaa heimoa. “Hei sä oot somalialainen, mun sisko, sä oot somalialainen, mun sisko!”

Leyla: Tampereella mä näin paljon rasismia, kun mun lapset oli ainoita tummia siellä. Lapsille tuli paha mieli. Joskus he sanoivat: “Jos me tultais valkoisiksi, ei kukaan sanoisi neekeri.” Mutta Turussa on paljon parempi, nyt on erilaista. Turku on monikulttuurinen kaupunki.

Mariam: Viikon ajan Turun iskun jälkeen suomalaiset syyttivät ketä tahansa ulkomaalaisia, kiroilivat tai jotain. Mulle tapahtui vain yksi juttu: Kun kävelin lapseni kanssa, joku mies sanoi meille: “Menkää pois, terroristit!” Mutta tutun irakilaisen perheen kotiin tuli ihmisiä riehumaan, ja piti kutsua poliisit.

Myöhemmin ihmiset ymmärsivät, ettei isku liittynyt uskontoon, vaan tämä tekijä oli ehkä hullu. Ja kun isku tapahtui, ulkomaalaiset auttoivat uhreja.

Najleh: Turun isku vaikutti meihin maahanmuuttajiinkin. Aina ennen olen sanonut, että Paraisilla on yks iso perhe. Se on pieni paikka, se on hyvä paikka lapselle. Mutta nykyään mä soitan aina kun lapset liikkuvat illalla, busseissa. Kaikki eivät halua hyvää.

Tämä marokkolainen teki paha. Se oli mun maanmies, se oli mulle raskasta. En tunne häntä, mutta uutisia kuunnellessa oli kamalaa. Se jäi päälle. Mä kuljin kadulla ihan kuin mulla olisi silmät takana, pelko jäi mun päähän.

Meidän pitää kaikkien osallistua, miettiä, miten tässä voisi auttaa. Aina kun sinä olet hyvä, toinen antaa sinulle hyvää. Meidän on tärkeä olla yhdessä, ei vaan samasta maasta tulevat, vaan ruotsinkieliset, somalialaiset, kaikki ihmiset. Ja niin me ollaan kaikki isoa perhettä.

Mariam: Vanha naapurin nainen sanoi mun pojille: “Menkää pois, ulkomaalaiset, olette terroristeja!” Mun poika sanoi: “Mä olen suomalainen, mä en ole terroristi.” Olimme asuneet monta vuotta naapureina, mutta heti kun isku tapahtui, hän sanoi näin. Hänen miehensä yritti vaientaa hänet.

Kyllä lapset kysyvät, kun tällaista tapahtuu: “Miksi? Me olemme syntyneet täällä, olemme Suomen kansalaisia. Miksi?” Mutta kaikki ihmiset eivät ole tällaisia. Kaikkialla maailmassa on hyviä ja pahoja ihmisiä. Elämä on noin.

Lapset:

“Suomalaiset ihmiset eivät pidä arabeista. Jos joku arabi tekee jotain, he ajattelevat, että kaikki arabit ovat sellaisia.”

“Tai muslimit.”

“Ihmiset sanoo: Menkää pois meidän maasta!”

“Muakin on haukuttu.”

“Mut ei kukaan voi tietää, millainen sydän sulla on.”

Mariam: Allahu akbar on tosi puhdas sana niin kuin Pyhä Jumala. Terroristit käyttävät tätä hyvää sanaa tappaessaan ihmisiä. Se tuntuu kamalalta. Mä olen muslimi, ja mä tiedän, mikä on oikea muslimi: hän ei halua mitään paha.

Othman: Jos bussi ei avaa ovia, tiedän, että kuski on suomalainen. Suomalainen haluaa ehkä pysyä tarkasti aikataulussa. Somali tai kurdi avaa oven. Tämä ei koske vain minua, olen nähnyt, kuinka kouluun menevälle lapselle ei avata ovea.

Haluaisin kysyä, miksi toimit näin, miksi et avannut ovea lapselle, mutta pelkään, että tulisi ongelmia, kutsuttaisiin poliisi. En sano mitään. Mutta muistan tämän. Ei hyvä. Mitä lapsi ajattelee?

Alan, 10 v: Mua on haukuttu bussissa. Mä haluaisin vaan haukkua niitä rasisteja, sanoisin että ne on idiootteja. Ja jos ne lyö, löisin takaisin.

Samer: Olen vastuussa siitä, kuinka reagoin. Reaktioni palauttaa minulle voiman. Joku tekee jotain, ja minulla on valta sen suhteen, mitä minä teen. Lähdenkö tappelemaan, loukkaanko häntä, itkenkö, nauranko. Tätä minun pitää harjoitella. Jos olen vihainen, voin siirtää sen energian taiteeseen tai opiskeluun tai keskusteluun tai kirjoittamiseen. En ollut tällainen ennen. Mutta kun aloin ymmärtää, kuinka muuttaa pahat asiat hyväksi, aloin palata muistoihini ja jahdata niitä, muuttaa kipeiden muistojen energiaa positiivisiksi asioiksi, taiteeksi.

Rawi: En ajattele että Suomi on paha paikka. Joka paikassa, myös omassa maassani, on rasismia ja väkivaltaa. Jos joku sanoo: mene pois, olen tottunut siihen. Olen joutunut evakkoon neljä kertaa omassa maassani. Ei minulle ole ensimmäinen kerta olla turvapaikanhakija.

10. Ikkuna

Khaali: Kotimaa merkitsee alkuperää, synnyinmaata, esi-isiä. Haluan palata kotimaahan, jos se rauhoittuisi.

Salma: Mä haluan olla täällä. Viimeisenä päivänä haluan tulla haudatuksi kotimaahan. Sukulaiset jotka on täällä, ne vie minut arkussa sinne.

Grace: Minä haluan oman elämän täällä. Olisi oma auto, oma työ, oma palkka, ei aina miehen... Tiedätkö miksi sä kysyt? Suomalainen ajattelee aina, että me halutaan vain istua kotona, tulee lapsi, tulee toinen, kuusi, kymmenen.

Ja kun haluaakin opiskella, on ahkera tyttö ja opiskelee, ei ole helppoa saada töitä. Usko minua, on tosi vaikea saada töitä, jos ei puhu tosi hyvin suomea. Minä tiedän. Suomalainen istuu, pomo antaa kaikille paperin, sanoo: "Täytä lomake." Jos ei ymmärrä sitä, ei voi saada töitä. Eikä työn tekeminen riitä, lapsen hoitaminen tai siivoaminen, vaan kaikki täytyy osata, kirjata, raportoida. Pitäisi osata kirjata onko Eilalla tänään ripuli ja huono vatsa, kun toinen tulee seuraavaan vuoroon.

Najleh: Olen hyvä puhumaan ja ymmärrän, mutta en pääse pääsykokeesta.

Grace: Kaikki Suomessa on harjoittelupaikkaa. Minä olen harjoitellut 20 vuotta!

Roodo: Minä haluaisin että mun pieni tytär menee yliopistoon ja tulee isona yrittäjäksi. Tulee miljonääriksi, ja ajaa isoa mersua!

Othman: Ehkä myöhemmin olen töissä ja säästän rahaa. En tarvitse paljon rahaa, en autoa, en omistusasuntoa, en paljon uusia tavaroita. Mutta ehkä ystävät tarvitsevat apua, tai itselle tai perheelle tulee hätä. Täällä ei ole pakko säästää rahaa, mutta säästän, koska silloin voin ehkä auttaa, jos on joku, jolla ei ole ruokaa tai tavaraa.

Ehkä Irakissa rauhoittuu myöhemmin, ja minä menen sinne. Tulin tänne, koska pelkäsin. Mutta kun voin palata Irakiin, minun pitää mennä sinne ja auttaa.

Leyla: Mä haluan olla mun loppu-loppuelämän Suomessa. Mä toivon, että mun maahan tulee rauha, mutta mä en halua mennä takaisin.

Rabiah: En mä ajattele, missä mä tulevaisuudessa asun. Jumala tietää. Mä en tiedä.

Rawi: Mun unelmani on tulla kuuluisaksi muotisuunnittelijaksi. Tai malliksi. Muoti on mun DNA:ssa. Unelmoin perheen kanssa olemisesta. Vaikka pitäisi nukkua lattialla tai maassa, haluaisin olla perheeni kanssa. Mikä on elämäni tarkoitus? Mitä todella haluan? En tiedä... ehkä halauksen äidiltäni.